

CEĻVEDIS PACIENTU INTEREŠU AIZSTĀVĪBĀ

PADARI
SAVU
BALSI

SKATĪ
AKTU!

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību.
Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu.
Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

Saturs:

- Kas ir interešu aizstāvība un kāpēc pacientu organizācijām aizstāvēt savas intereses?
- Kā aizstāvēt intereses?
- Pacientu organizāciju veiksmes stāsti interešu aizstāvībā

PRIEKŠVārds

„No valstī esošajām vairāk kā 15 tūkstoši reģistrētajām NVO, tikai 2% organizāciju pārstāv veselības jomu. Tas ir neliels skaits, tāpēc ir īpaši būtiski tām organizācijām, kas pārstāv sabiedrības veselību, aktīvi iesaistīties veselības aprūpes politikas veidošanā, jo sabiedrības veselība ir viens no nozīmīgākajiem rādītājiem valsts attīstībai. Pētījumā par NVO sektoru Latvijā, raksturojot sadarbību ar valsts un pašvaldību institūcijām, NVO pārstāvji uzsvē, ka bieži traucē straujas, nepilnīgi izplānotas dažādu jomu rīcībpolitikas izmaiņas, ko izsauc sociāli ekonomiskā situācija valstī un, kam seko sasteigti, ar sociālajiem partneriem un sabiedrību kopumā neizdiskutēti valdības lēmumi, kā arī īstenotās politikas nekoncekvence – biežas, brīžiem savstarpēji pretrunīgas politikas izmaiņas. Tieši tāpat valda pesimisms par to- vai NVO var ietekmēt veselības aprūpes pieejamību un kvalitāti? „Dzīvības koks” droši var apgalvot, ka pacientu organizācijas var un tām ir jāietekmē veselības aprūpes politika gan vietējā, gan nacionālā, gan Eiropas Savienības līmeni, tāpēc pacientu NVO ir jāpiedalās veselības politikas veidošanā un aktīvi un pārliecinoši jāaizstāv savas intereses. “Dzīvības koks”

pauž pārliecību, ka kvalitatīva veselības aprūpe, tai skaitā onkoloģiskā aprūpe, būs iespējama tikai tad, ja pilsoniskā sabiedrība iesaistīsies politikas veidošanā, jaunu, pieredzē un sabiedrības vajadzībām balstītu iniciatīvu izstrādē un ieviešanā. Tāpēc „Dzīvības koks” ir uzsācis Eiropas Sociālā fonda projektu „NVO ekspertīze veselības rīcībpolitikas izstrādē”, kura ietvaros arī ir tapis šis ceļvedis pacientu un citām nevalstiskām organizācijām. „Dzīvības koks” ir pārliecināts, ka tikai zinot savas tiesības un zinot kā tās aizstāvēt, mēs kopīgi varēsim uzlabot veselības aprūpi Latvijā!”

Gunita Berķe

Onkoloģisko pacientu atbalsta biedrības
 „Dzīvības koks” valdes priekšsēdētāja

„Tikai tie, kas izdara absurds mēģinājums, spēs sasniegt neiespējamo”

/Alberts Einšteins/

Kas ir interešu aizstāvība un kāpēc pacientu organizācijām aizstāvēt savas intereses?

- Kas ir interešu aizstāvība?
- Kāpēc aizstāvēt savas intereses?
- Vai pacientu organizācijai ir kāda specifika?
- Kāda ir pacientu organizācijas loma veselības aprūpes sistēmā?
Kādas ir organizācijas līdzdalības iespējas?
- Kādas ir pacientu organizāciju līdzdalības iespējas likumdošanā?

Veselības NVO ir organizācijas, kas pārstāv reālu pacientu intereses, tāpēc tām būtu aktīvi jāiesaistās publiskajā dzīvē, jālīdzdarbojas valsts lietu vadīšanā un jābūt līdzatbildīgiem par valstī notiekošajiem procesiem, it īpaši tiem, kas attiecas uz NVO pārstāvēto jomu. Pasaules prakse liecina, ka tieši nevalstiskajām organizācijām, kas darbojas veselības jomā un pārstāv pacientus interese, ir ļoti būtiska loma pacientu balss paušanā lēmumu pieņēmējiem.

Kāpēc pacientu NVO aizstāvēt savas intereses?

Iztēlosimies, ka kādai no pacientu grupām ir nepieciešams atbalsts no valsts, kas būtiski spētu labvēlīgi ietekmēt iedzīvotāju labklājības stāvokli. Biedrībai, kas aizstāv pacientu tiesības un intereses, ir liela loma pacientu balss paušanā lēmumu pieņēmējam. Tā var organizēt tikšanos ar valsts sekretāru vai pat ministru, lai aktualizētu konkrētu problēmu veselības aprūpē, kas ietekmē vairāku cilvēku dzīves kvalitāti. Organizācija, piesaistot speciālistus ar atbilstošu izglītību, piemēram, sabiedriskajās attiecībās un jurisprudencē, var aktualizēt problēmjaudājumu sabiedriskajā telpā vai sniegt profesionāli veidotu atzinumu un ieteikumus izmaiņām likumdošanā.

Kas ir interešu aizstāvība?

Interešu aizstāvība ir process, kur cilvēki aktīvi piedalās lēmumu pieņemšanā attiecībā uz jautājumiem, kas ietekmē viņu dzīvi. Tas ir organizētu aktivitāšu un pasākumu kopums, kas tiek izmantots, lai ietekmētu likumdošanu un politiskos procesus.

Interešu aizstāvība:

1. ir darbības, kas ir vērstas uz politikas, pozīcijas vai programmas maiņu.
2. ir kāda jautājuma pacelšana dienaskārtībā, sabiedrības uzmanības pievēršana nozīmīgam problēmjaudājumam un lēmumu pieņēmēju uzmanības vēršana tā risinājumam.
3. ir strādāšana kopā ar citiem cilvēkiem un organizācijām, lai panāktu pārmaiņas.
4. ir problēmas iecelšana dienaskārtībā, meklējot šai problēmai risinājumu un meklējot atbalstu rīcībai attiecībā uz šo problēmu un risinājumu.
5. var ietvert dažādas specifiskas īstermiņa aktivitātes, kuru mērķis ir sasniegt ilgtermiņa redzējumu par pārmaiņām.
6. sastāv no dažādām stratēģijām, kuru mērķis ir ietekmēt lēmumu pieņemšanu lokālajā, nacionālajā un starptautiskajā līmenī.
7. ir process, kad cilvēki iesaistās to lēmumu pieņemšanā, kas var ietekmēt viņu dzīvi.

Galvenie interešu aizstāvības elementi

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu. Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

Vai pacientu organizācijas var ietekmēt veselības aprūpes kvalitāti?¹

Pacientu organizācijas noteikti var ietekmēt veselības aprūpes kvalitāti, jo:

- pacients organizācijai uztic savas personīgās rūpes un bažas. Parasti ārstējoties pacients izrunājas ar mediķi par veselības problēmām, taču paliek neizrunāti jautājumi par psiholoģisko atbalstu, par palīglīdzekļu iegādi (piemēram, kruķi, ratiņkrēsli u.c.), par medicīniskā personāla attieksmi un darbu, par ārstējošo ārstu (ne) piedāvātajām atveseļošanās iespējām.
- pacientu organizācijai esot tik tuvu klāt pacientiem, tiek apzinātas viņu vajadzības labklājības nodrošināšanai un veicināšanai. Pacienti ir svarīgi uzticēties organizācijai, kas viņu vajadzības var pārnest lēmumu pieņemšanas līmenī.

1. Latvijas Pilsoniskās alianses sniegtā informācija

Kāda ir pacientu organizāciju specifika?²

Pacientu organizācijas ir kā vidutājs starp pacienta tiesībām un valsts iespējām nodrošināt kvalitatīvu veselības aprūpi. Par veselības aprūpi Latvijā līdz šim ar lēmumu pieņēmējiem ir diskutējušas profesionāļu jeb ārstu biedrības, bet pacientu balss nepastarpinātā veidā nav bijusi spēcīga. Latvijas pacienti iegūst informāciju par saviem ārstēšanās pienākumiem no ārsta, bet par savām tiesībām uzzina no pacientu organizācijām. Mediķi vienmēr centušies pārliecināt veselības jomas lēmumu pieņēmējus par dažādām vajadzībām diagnostikas un ārstēšanas jomā, lai uzlabotu veselības rādītājus Latvijā, tikmēr pacientu organizācijas iestājas par pacienta tiesībām iegūt cilvēkam cienīgu aprūpi neatkarīgi no vecuma, dzimuma, reliģiskās piederības un ienākumu daudzuma.

2. Latvijas Pilsoniskās alianses sniegtā informācija

Kādas ir organizācijas līdzdalības iespējas?³

Līdzdalības iespējas ikvienas jomas organizācijām lēmumu pieņemšanas procesā ir plašas – dalība padomēs, darba grupās, atzinumu veidošana, viedokļu paušana publiski, tikšanās ar lēmumu pieņēmējiem utt. Svarīgi, lai pacientu organizācijas ir drosmīgas sarunai ar veselības jomas ierēdņiem, skaidrojot aktuālās problēmas un nebīstoties no juridiskiem termiņiem.

Kas jāņem vērā strādājot ar iesaistītajām institūcijām un sabiedrību?⁴

Organizācijām jāizmanto dažādas informēšanas iespējas par savām aktivitātēm. Pacientu organizāciju „klientu” un potenciālu biedru skaits ir nemitīgi pieaugošs. Turklāt raksturīgi, ka pacientu profils ir ļoti dažāds, kas liek pielietot dažādas informēšanas metodes un avotus. Lai panāktu izmaiņas veselības aprūpē, pacientu organizācijām jāstrādā ar dažādām interešu aizstāvības metodēm un jāveido savas interešu aizstāvības stratēģijas. Būtiski ir zināt arī lēmumu pieņemšanas procesa juridisko ietvaru, lai zinātu, kurā brīdī rīkoties.

-
3. Latvijas Pilsoniskās alianses sniegtā informācija
 4. Latvijas Pilsoniskās alianses sniegtā informācija

Stratēģijas, kā NVO var iesaistīties lēmumu pieņemšanas procesā, ir daudzveidīgas⁵:

- Tās var būt institucionālas – balsstiesības un padomdevējtiesības padomēs, komisijās, komitejās, NVO koordinatori iestādē.
- Stratēģija var būt formāla – sarakste ar deputātiem, iestāžu darbiniekiem, atzinumu sniegšana par normatīviem aktiem, konsultācijas ar NVO un sabiedriskās apspriedes.
- Līdzdalība lēmumu pieņemšanā var būt arī neformāla – tikšanās un sarunas ar deputātiem, iestāžu darbiniekiem, kā arī deputātu un iestāžu darbinieku dalība NVO pasākumos.

Lēmumu pieņemšanas process ir laikietilpīgs un sastāv no vairākiem posmiem, sākot ar problēmas apzināšanu, dienaskārtības veidošanu, lēmuma veidošanu, pieņemšanu un ieviešanu un beidzot ar lēmuma uzraudzību un izvērtēšanu.

!!! Jāatceras, ka tieši nevalstiskās organizācijas ir tās, kuras var redzēt plašāk, tās var vērst uzmanību uz sabiedrībai svarīgām problēmām un aizstāvēt savas intereses gan vietējā, gan nacionālā, gan starptautiskā līmenī.

5. Latvijas Pilsoniskās alianses sniegtā informācija

Kādas ir pacientu organizāciju līdzdalības iespējas likumdošanā?⁶

!!! Pacientu organizācijas ir nozīmīgs informācijas avots politikas un normatīvo aktu izstrādāšanai, piemēram, esošās situācijas izzināšanai vai piemērotāko risinājumu "testēšanai".

Pacientu organizācijas var iesaistīties politikas plānošanas dokumentu izstrādē:

- pilsoniskās sabiedrības organizācijām vai sociālo partneru organizācijām tiesības ierosināt izstrādi
- ministrijām pienākums apzināt un pēc iespējas agrākā stadijā iesaistīt izstrādē sabiedrības pārstāvjus (darba grupa, publiskā apspriešana)
- organizācijas var pieteikties pašas
- Ministru kabineta kārtības rullis

Ministru kabineta kārtības rullis ir tiesību akts, kas nosaka kārtību, kādā strādā ministri, valsts sekretāri, parlamentārie sekretāri un kā tiek valdībā virzīti un pieņemti politikas dokumenti un tiesību akti⁷.

6. Informācijas avots: Labklājības ministrijas prezentācija „Dzīvības koks” organizētajā semināru ciklā “Efektīva NVO iesaiste veselības rīcībpolitikas veidošanā”
7. Latvijas Pilsoniskās alianses sniegtā informācija

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu. Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

Kādi ir līdzdalības veidi?⁸

- Darba grupas un konsultatīvās padomes
- Sabiedriskā apspriede
- Publiska apspriešana (diskusiju grupas, forumi)
- Sagatavot atzinumu (MK kārtības rullis)
- Sniedzot iebildumus un priekšlikumus lēmumu pieņemšanas procesā (VSS, MKK, MK, Saeima)
- Līdzdarboties politikas ieviešanā

Ko valsts institūcijas sagaida no NVO?⁹

- Aktīvu līdzdalību problēmjautājumu apspriešanā
- Konkrētus un pamatotus priekšlikumus normatīvo aktu izstrādē
- Elastību vienotu lēmumu pieņemšanā
- Priekšlikumus efektīvākai informācijas apmaiņai
- Izpratni par Latvijas situāciju un reālajām iespējām

8. Informācijas avots: Labklājības ministrijas prezentācija „Dzīvības koks” organizētajā semināru ciklā “Efektīva NVO iesaiste veselības rīcībpolitikas veidošanā”
9. Informācijas avots: Labklājības ministrijas prezentācija „Dzīvības koks” organizētajā semināru ciklā “Efektīva NVO iesaiste veselības rīcībpolitikas veidošanā”

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu. Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

„Stratēģija ir jau puse no panākuma.”

/Ērihs Marija Remarks/

Kā aizstāvēt intereses?

- Ar ko sākt? Interesu aizstāvības plānošana!
- Kā organizēt interešu aizstāvības kampaņu?

Ar ko sākt? Interesešu aizstāvības plānošana

Interesešu aizstāvības plānošana ir līdzīga jebkura projekta vai programmas plānošanai. Ir jāuzstāda mērķi un jāzina kā mēs tos varam sasniegt. Ir jādefinē aktivitātes, ar kādām tiks aizstāvētas intereses. Iesaistītajām pusēm ir jāpiešķir atbildības par uzdevumu izpildi. Laba plānošana ir atslēgas vārds efektīvai interesešu aizstāvēšanai.

Interesešu aizstāvības plānošana un īstenošana ietver 5 soļus:

1. Identificē!

- Problēmas identificēšana: ko mēs gribam mainīt?

2. Izpēti!

- Uzzināt vairāk: analizēt problēmu, analizēt galvenās iesaistītās puses, saprast, cik daudz laika ir pieejams

3. Izstrādā plānu!

- Uzstādīt mērķi un uzdevumus
- Identificēt mērķauditoriju: ko mēs vēlamies ietekmēt?
- Identificēt sabiedrotus: ar ko kopā mēs varam strādāt?
- Definēt ziņojumu
- Izvēlēties interesešu aizstāvības ietvaru un aktivitātes
- Izvēlēties interesešu aizstāvības rīkus
- Izvērtēt kādi resursi nepieciešami

Plānot interesešu aizstāvības uzraudzību un izvērtējumu

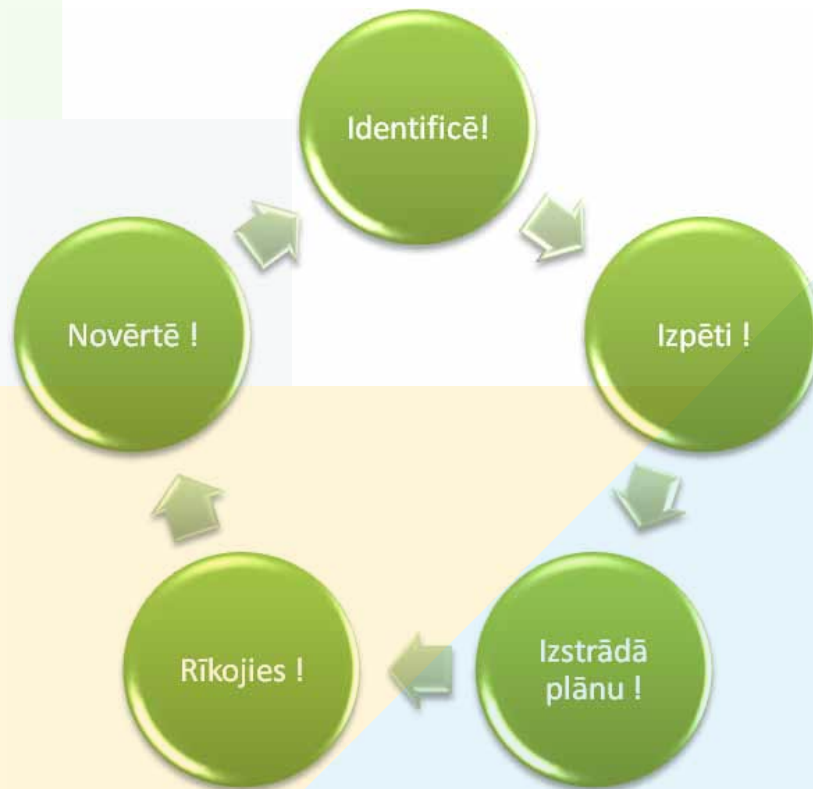
4. Rīkojies!

- Rīkoties pēc plāna!

5. Novērtē!

- Uzraugi darbības un novērtē paveikto. Mācies no kļūdām!

5 soļi interešu aizstāvībai

Kā organizēt interešu aizstāvības kampaņu?

Interešu aizstāvības kampaņa ir ilgtermiņa aktivitāšu kopums, kas ietver: izpēti, plānošanu, darbību, uzraudzību un interešu aizstāvības sasniegumu izvērtējumu. Nav svarīgi, kāda veida sabiedriskās kārtības izmaiņas mēs vēlamies, visām veiksmīgām interešu aizstāvības kampaņām ir tās pašas raksturīgās pazīmes. Jāpiemin arī tas, ka, organizējot interešu aizstāvības kampaņu, ļoti liela nozīme ir pacietībai, elastīgumam un mērķtiecībai. Tik pat būtiski ir neaizmirst pateikt paldies ikvienam, kurš domās, darbos vai ar resursiem atbalsta konkrēto ideju.

!!! Plānošana un risku paredzēšana ir laba rezultāta priekšvēstnesis realizējot aktivitātes, kurās paredzēta interešu aizstāvība. Tomēr jāatceras, ka dzīvē ne vienmēr notiek viss pēc plāna.

Piemērs: interešu aizstāvības kampaņas, kas ir aizsākušās kā reakcija uz kādu konkrētu notikumu, ne vienmēr ir plānotas un ilgi izstrādātas. Ilustrēsim piemēru - reklāma televīzijā, kurā tiek radīts maldīgs iespaids, ka bērna ikdienas uzturam viss nepieciešamais ir paslēpts vienā saldumu turzā. Ir skaidrs, ka tā nevar būt taisnība un tiek realizēts korporatīvs mērķis, jo bērni taču nevar visu dienu ēst tikai saldumus. Šajā gadījumā problēmu rada tas, ka kāds saldumu ražotājs rada maldīgu priekšstatu bērniem par to, kas augošam organismam ir nepieciešams. Pret šādu reklāmu būtu jācīnās – tad nu darbs ir interešu aizstāvjiem – nav laika ilgi plānot, bet ir jāķeras pie darbiem. Tomēr arī tad, ja rīcībai jābūt tūlītējai, tai jābūt pārdomātai.

Iespēja sagatavoties vienmēr nav dota, bet ja ir, tad tas arī jāizmanto un jāsaprot, kas īsti ir interešu aizstāvības kampaņas organizēšana un kādas nozīmīgas darbības tā sevī ietver.

Veiksmīgai interešu aizstāvības kampaņai Jums vajag:

STRATĒĢIJU: ir jāizpēta situācija un jāplāno kampaņa ļoti rūpīgi.

AKTIVITĀŠU KOPUMU: interešu aizstāvība nav vienkārši telefona zvans vai viena petīcija, vai viens organizēts pikets. Interešu aizstāvība ir koordinētu aktivitāšu kopums.

VEIDOTA TĀ, LAI PĀRLIECINĀTU: ir jāizmanto idejas vai jānodrošinās ar argumentiem, kas pārliecinātu cilvēkus, ka nepieciešamās izmaiņas ir svarīgas, un ka viņi tās atbalstīs.

VĒRSTA UZ MĒRĶAUDITORIJU: ir jāsadarbojas un aktivitātes jāvērs uz cilvēkiem, kam ir vara padarīt interešu aizstāvības kampaņu veiksmīgu.

MEKLĒT SABIEDROTOS: ir jāstrādā ar dažādām iesaistītajām pusēm, lai palielinātu interešu aizstāvības kampaņas ietekmi.

PANĀKT PĀRMAIŅAS: ar interešu aizstāvības kampaņu ir jāpanāk pozitīvas pārmaiņas to cilvēku dzīvēs, kurus ir skārusi attiecīgā problēma.

!!! Lai interešu aizstāvība būtu efektīva Jums ir jāpārliecina mērķauditorija, ka tas ko gribat Jūs ir tas, ko grib viņi.

Interešu aizstāvības stratēģija

Stratēģijas izvēle interešu aizstāvības procesā ir nozīmīgs elements. Par šo jomu daudzi teorētiķi ir laužījuši galvu un piedāvā dažādas specifiskas pieejas. Tiesa gan tas nav vienkāršs process un prasa zināšanas dažādās komunikācijas jomās. Kā viena no tām ir veselības komunikācija, kura sevī ietver plašu spektru ar dažādām teorijām. Šajā bukletā piedāvājam trīs vienkāršas stratēģijas, kuras īstenot var arī bez padziļinātām zināšanām komunikācijas jomā.

Stratēģija nosaka to, kāds būs ceļš uz rezultātu, tāpēc iesakām sākumā nolemt, kuras durvis mēģināsi atvērt pirmās:

1. Pirmos uzrunāt lēmuma pieņēmējus.
2. Pirmos uzrunāt medijus un sabiedrību.
3. Pirmos uzrunāt sabiedrotos.

Svarīgi ir plānot ceļu uz mērķu sasniegšanu, ja centīsies ar savu ideju uzrunāt uzreiz visas trīs auditorijas, tad pats vari apjukt. Mēs iesakām izlemt to jau savlaicīgi – atkarībā no konkrētās problēmas un izvēlētajām „pirmajām durvīm” atšķirsies arī komunikācijas raksturs – agresīvs, uz kompromisu vērsts vai izteikts kā lūgums. Atkarībā no izvēlētajām stratēģijas, atšķirsies arī komunikācijas instrumenti.

Kā uzsākt veiksmīgu interešu aizstāvības kampaņu?

levāc pierādījumus – ja Tev ir savas prasības (tas ko vēlies panākt, mainīt, radīt no jauna), tad tam noteikti jābūt arī pamatotām. Ja šo pamatojumu var vizualizēt vai aprakstīt, tad dari to! Ilustrēsim atkal televīzijas reklāmas piemēru – ja šī reklāma ar saldumu paku un to, ka tajā ir viss nepieciešamais bērna ikdienas uzturam, tad Tev būtu nepieciešams vērsties televīzijā un mēģināt iegūt datus par to, kurā laikā šī reklāma ir pārraidīta. Atkarībā no tā, kad reklāma ir pārraidīta vari stiprināt argumentu, piemēram, ja to sāk rādīt tiklīdz kā sācies skolas brīvlaiks vai tieši pirms vai pēc kāda bērnu raidījuma utml. Atrodi sava pierādījuma stiprās puses.

- **levāc datus** – kas ir zināms par konkrēto problēmjautājumu, vai un kas par to ir runājis. Centies aptvert pēc iespējas plašāku informācijas loku, jo tas ir veids kādā arī Tu pats vēl labāk izzini konkrēto jomu un kļūsti par lietpratēju, pat tad ja tāds

jau esi. Datu apkopošana palīdzēs sakārtot domas un iespējams atgādinās par kādu piemirstu sīkumu.

- **Pārbaudi datus** – no iegūtās informācijas, atlasi galvenās tendences vai jautājumus, tad uzrunā nozares speciālistus, lai viņi dalās ar savu viedokli, ja piekrīt, tad esi ieguvis par vienu cilvēku vairāk, kas domā līdzīgi kā Tu un iespējams viņš pat var vēlēties palīdzēt attīstīt Tavu ideju. Ja speciālisti pret kādu no tendencēm izsakās noraidoši arī tas ir labi – atliek vien pārbaudīt – informācija nav patiesa vai arī tā ir specifiska un domas par šo jautājumu dalās. Jebkurā gadījumā Tu esi ieguvis, jo zini kam pievērst pastiprinātu uzmanību!
- **Izveido prezentāciju par sevi vai organizāciju, kuru pārstāvi** – prezentācijas ideja ir parādīt, kāpēc tieši Tu esi tas, kuram konkrētās intereses vajadzētu aizstāvēt – varbūt gadiem zini šo nozari un tajā labi orientējies, varbūt pats esi saskāries ar konkrēto problēmu un labi izproti kāpēc ir tik nozīmīgi šīs intereses aizstāvēt, varbūt vienkārši esi labs cilvēks vai laba organizācija un gribi kādam palīdzēt. Motīvs nav izšķirošs, bet sagatavojot informāciju par to kāpēc tieši Tu varētu pārstāvēt kāda intereses, būs vieglāk piesaistīt sadarbības partnerus un pārliecināt oponentus.

Visus ievāktos datus krāj vienā dokumentu mapē, lai kāda svarīga detaļa nepazūd spraigajā darba procesā. Atceries, ka arguments „es vienreiz redzēju televīzijā reklāmu” nav gana spēcīgs, daudz labāki rezultāti gaidāmi ja varēsi uzskaitīt kādā televīzijā, kādā laika posmā, cik daudz, kā reklāmu uztver veselīga uztura speciālisti, kādi pētījumi par to ir veikti, kādas var būt sekas.

Kādi ir interešu aizstāvības instrumenti?

Interešu aizstāvības kampaņa nav iedomājama bez dažādu instrumentu pielietošanas. Svarīgi ir zināt, kādi ir biežāk izmantotie instrumenti, lai izvērtētu, kas konkrētājā situācijā vislabāk varētu noderēt savas idejas īstenošanai. Svarīgi ir saprast, ka visus instrumentus vienmēr nevarēs izmantot – daudz kas ir atkarīgs no konkrētā jautājuma specifikas, šeit minētie arī nav vienīgie instrumenti interešu aizstāvības sekmēšanā.

• Preses relīze – ziņojums medijiem

- Šis komunikācijas instruments ir labs veids, lai uzrunātu medijus. Ņem vērā dažus ieteikumus: a) Preses relīzei veido uzmanību saistošu nosaukumu. b) Ja interešu aizstāvība skar medicīnas jomu, tad atlasī atbilstošus medijus – sporta žurnālistiem šī ziņa nebūs interesanta. c) Sāc relīzi ar svarīgāko, ko gribi pateikt. Fona informāciju pievieno beigās. d) Ja relīzē jāizmanto sarežģīti termini, tad mēģini tos izskaidrot. e) Neizplūsti garos sacerējumos – raksti kodolīgi un saprotami. f) Labs un atbilstošs citāts preses relīzi padarīs saistošāku. Protams, citātam jābūt saskaņotam un bez saskaņošanas nedrīkst izmantot kāda sacīto intervijā vai kur citur. g) Pirms relīzes sūtīšanas medijiem, noteikti iedod to kolēģim pārlasīšanai. Kļūdas liecinās par profesionalitātes trūkumu.

• Aicinājums – mobilizē spēkus!

- Šis komunikācijas rīks noder, lai uzrunātu tos, kuri varētu būt ieinteresēti Tava mērķa sasniegšanā. Vēro apkārt notiekošo, iespējams ir kāds likumprojekts vai MK noteikumu projekts, kurā sabiedrība vai NVO var iesniegt ieteikumus. Varbūt atvērts ir likums, kurā var iesniegt labojumus, papildinājumus, arī tā ir laba iespēja. Tādā gadījumā paziņo par to līdzīgi domājošajiem ar aicinājuma ziņu, jo aktīvāk tiks iesniegti labojumi vai papildinājumi, jo lielāka iespēja, ka tie tiks sadzirdēti. Līdzīgi ir ar dažādiem projektiem, kuru iznākumu izšķir interneta balsojums – arī tad šādā veidā vari veicināt savas idejas attīstību.

• Vēstule lēmumu pieņēmējiem!

- Šis ir tiešs veids kā uzrunāt lēmuma pieņēmējus, bet arī vēstule ir jāraksta pārdomāti. Lūk, daži ieteikumi: a) Liela nozīme ir tam, kuram cilvēkam šo vēstuli adresēsi, tā kā pārzini situāciju, tad pieņem lēmumu par to, kam varētu būt pēc iespējas lielāka ietekme konkrētajā jomā. b) Neaizmirsti norādīt atpakaļ adresi, Tu taču vēlies saņemt atbildi! c) Raksti strukturēti → sāc ar to kāpēc raksti → izskaidro kādu atbalstu vēlies saņemt no konkrētā cilvēka → argumentē iemeslus kāpēc Tava ideja būtu jāatbalsta → informē par to kāpēc Tu vai organizācija, kuru pārstāvi, vēlas šīs izmaiņas → ja tas atbilst patiesībai, iekļauj, piemēram, to, ka jums ir līdzīga politiskā nostāja, liec sajūst, ka respektē cilvēku, kuru uzrunā → aicini rīkoties un izsaki lūgumu atbildēt.

Esi gatavs paust viedokli!

- Šis komunikācijas veids nav atkarīgs no Tevis, tomēr arī tad jābūt gatavībā izdarīt labāko! Veidojoties diskusijai sabiedrībā, vari saņemt zvanus no žurnālistiem, iespējams uzaicinājumu uz interviju, komentāru. Drošības labā vienmēr piezīmju blociņā turi galvenos idejas pamatprincipus, lai brīdī, kad esi uzrunāts – neapjuc un ir, kur ielūkoties. Liela nozīme ir runātājam, ja intervija ir radio vai televīzijas ēterā, jo tad jāreķinās ar to, ka nebūs iespējams izlabot pateikto – šādam uzdevumam vēlams piemeklēt kādu, kurš jūtas brīvi, pēc iespējas mazāk uztraucas kameras priekšā. Par šo jautājumu ir vērts padomāt savlaicīgi.

• Internets – informācijas platforma, kuras saturu vari veidot TU!

- Šī komunikācijas kanāla iespējas ir ārkārtīgi plašas, tāpēc būtu grūti uzskaitīt konkrētus rīkus. Iespējas ir – jāprot tās tikai saredzēt! Populāras ir dažādas vietnes, kas apvieno domubiedrus – tā iespējams sasniegt konkrētu, specifisku auditoriju. Noderīgi var izrādīties arī sociālie tīkli – tomēr jāreķinās, ka šī rīka izmantošana prasa regulāru uzmanību. Ar Twitter konta izveidošanu ir par maz – jābūt gatavam

tajā aktīvi darboties. Tomēr nevajadzētu arī veidot uzstādījumu, ka katru dienu jāveic ieraksts, bet jāreķinās, ka uz uzdotiem jautājumiem ir jāreaģē savlaicīgi! Video klipi, fotogrāfijas, baneri – tiem visiem var atrast vietu internetā, lai arī nevar gaidīt, ka viena banera ievietošana padarīs aktuālu konkrētu problēmu, tomēr liekot vienu darbību pie otras veidojas to kopums un tad iespējas tikt sadzirdētam ir lielākas. Internets var noderēt arī tad, ja esi izveidojis savu informācijas platformu, kurā piemēram vari veidot diskusiju sadaļu – tajā ar saviem domubiedriem varat publiski apspriest dažādas detaļas. Izmantojot šādu metodi izteikties varēs ikviens, kam konkrētais jautājums ir aktuāls.

• Pikets

- Šī protesta forma var palīdzēt dumpinieciskāk pieteikt problēmu. Tomēr atceries, ka ne visas izmaiņas, kuras kāds vēlas panākt, jāveido kā uzbrukums. Arī miermīlīga un uz kompromisu vērsta pieeja var nest labus rezultātus. Šādas aktivitātes īstenošana arī nemaz nav tik vienkārša un jāuzmanās, lai kāds to necenšas pavērst pret jums, izjaucot pasākumu.

Kā vēl var aizstāvēt intereses?

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu. Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

Pie kā vēl vajag piedomāt kampaņas laikā?

Kas var būt viedokļa oponenti?

Pirmkārt, identificējot, kas ir viedokļa oponenti, sapratīsi cik daudzi būtu ieinteresēti likt šķēršļus, otrkārt, ja zini, kas ir oponents vari labāk prognozēt, kurā virzienā tas domā. Atceries, ka tās var būt ne tikai organizācijas, kuru mērķi konfliktē ar Tavu uzstādījumu, tās var būt arī organizācijas, kurām no pirmā acu uzmetiena nav nekāda sakara ar konkrēto jomu. Izmantosim atkal saldumu reklāmas bērniem piemēru, interešu aizstāvji sāk aktīvi darboties, nosodot reklāmas ietekmi uz bērniem. Dienasgaismā var pacelties jautājums par to kādas reklāmas vispār drīkst vai nedrīkst rādīt televīzijā, aktivizēties var arī citas organizācijas. Pēc šāda scenārija aizvainotas var justies televīzijas, kuru pastāvēšanu var nodrošināt reklāmas.

Akcenti uz uzvarām!

Pat tad, ja esi ticis pie publikācijas vai informatīvas ziņas radio ēterā, tā jau ir uzvara un par to ir jāpriecājas. Protams, šis process ir jādokumentē vai jāievieto interneta vietnē, ja tāda ir izveidota – lai zini, ka vari atsaukties uz jau izdarītiem darbiem.

Esi aizrautīgs, bet nezaudē stabilitāti!

Aizrautība noderēs, lai neizsīkstu ticība saviem spēkiem un vienmēr galvā saglabātu mērķi kam pretī tikties. Savukārt stabilitāte jā saglabā brīžos, kad jāoponē pretiniekam vai jāved sarunas ar sadarbības partneriem.

Rēķinies ar to, ka var nākties samierināties ar kompromisu!

Pilnīgi iespējams, ka kampaņas laikā parādīsies līdzīgi domājošie, kuri labprāt iesaistītos. Tad jāsaprot, ka mērķi pilnībā nesakrīt un jāievieš korekcijas, lai pēc iespējas lielāku labumu gūtu pēc iespējas plašāks cilvēku loks. Tomēr nekad neaizmirsti savu primāro uzstādījumu un kompromisu pieņem tikai tad, ja tas tieši nekonfliktē ar sākuma uzstādījumu.

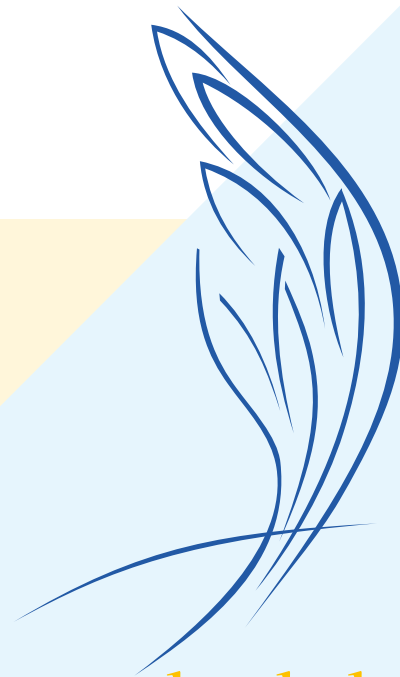
Novērtē un seko līdzi!

Novērtēšana palīdzēs sekot līdzi procesiem un pārmaiņām, kuras rodas interešu aizstāvības rezultātā. Tātad apkopo – ko Tu vēlies panākt (iznākums un mērķis); kā vēlies to darīt (stratēģija), kā varēsi izmērīt sasniegumus? Vērtīgi par šiem jautājumiem ir sākt domāt jau izstrādes procesā, nevis tad, kad interešu aizstāvības kampaņa ir beigusies. Tas palīdzēs izvēlēties stratēģiju un komunikācijas instrumentus.

Pacientu organizāciju veiksmes stāsti interešu aizstāvībā

- „Dzīvības koks” stāsts – Ikvienai sievietei pēc krūts vēža pārciešanas ir tiesības saņemt valsts apmaksātu krūts protēzi
- „Apeirons” stāsts - Aptiekām Latvijā jābūt pieejamām ikvienam cilvēkam, tajā skaitā arī cilvēkiem ar invaliditāti
- „Pacientu ombuds” stāsts – Veiksmīgas sadarbības rezultātā uzlabo veselības aprūpi

Onkoloģisko pacientu atbalsta biedrības „Dzīvības koks” pieredze interešu aizstāvībā

Dzīvības koks

**„Ikvienai sievietei pēc krūts vēža pārciešanas ir
tiesības saņemt valsts apmaksātu krūts protēzi”**

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību.
Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu.
Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

„Jums ir krūts vēzis” - šie noteikti nav tie vārdi, kurus sieviete būtu jēlkad sapņojusi vai vēlējusies dzirdēt. Tomēr realitāte nav iepriecinoša, jo katru gadu aptuveni 1000 sievietes izdzird šos vārdus un aptuveni 800, pamostoties pēc narkozes, nespēj ieskatīties spogulī, jo krūts vietā ir tikai rēta un tukšums. Tas ir emocionāls un fizisks trieciens, un atklāts paliek jautājums -- kā dzīvot tālāk? Bet tas nav viss. Priekšā gaida pārbaudījumi -- matu noiešana pēc ķīmijterapijas, vemšana, nespēks, bailes no tālākās dzīves. Tādā brīdī svarīgs gan ģimenes, gan tuvinieku un draugu atbalsts. Arī valsts atbalsts, piemēram, nodrošinot krūts protēžu pieejamību.

Krūts protēzei nav tikai estētiska vai psiholoģiska nozīme, tā ir funkcionāla nepieciešamība. Un, neskatoties uz visu iepriekš minēto, taupības nolūkos pieņemtie likuma grozījumi paredzēja, ka Latvijā kopš 2010.gada 1.janvāra krūts protēzes valsts apmaksā tikai tām sievietēm, kurām ir „trūcīgā statuss”. Tas radīja neizpratni un izbrīnu - vai tas nav pārāk nežēlīgi pēc visiem pārdzīvojumiem (pētījumi rāda, ka bieži tiek zaudēts darbs, jo ārstēšanās laiks ir salīdzinoši ilgs, bieži pamet vīri un draugi utt.) vēl kārtot izziņu par trūcīgā statusu? Vai tiešām valsts drīkst taupīt uz savu iedzīvotāju nelaiemes rēķina? Reālā situācija ir šokējoša -- daudzas sievietes krūts protēzes neesamību aizvieto ar dažādiem sadzīves priekšmetiem -- griķu, linsēklu un smilšu maisiņiem, pat metāliskiem priekšmetiem. Vai tas 21.gadsimtā ir normāli? Tāpēc biedrība „Dzīvības koks” sāka īstenot aktivitātes, lai panāktu likuma grozījumus,

kas paredz ka ikvienai sievietei pēc krūts operācijas valsts nodrošina bezmaksas krūts protēzi.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, „Dzīvības koks” savas aktivitātes vērsa divos virzienos:

Tika izveidots Latvijā unikāls un šokējošs video sabiedrības uzmanības pievēršanai, kurā tika atklāti parādīts, kā izskatās un kā jūtas sieviete pēc krūts noņemšanas. Minētais video tika publiskots 2011.gada 4.februārī Pretvēža dienas ietvaros, un to noskatījās vairāk kā 13 000 cilvēku.

„Dzīvības koks” pārstāvji regulāri piedalījās sanāksmēs „Labklājības ministrijā”, pārstāvot onkoloģisko pacientu intereses un vēloties panākt izmaiņas Tehnisko palīgīdzekļu likumā. Tika sagatavoti aprēķini, dati, pieprasījuma pamatojums, līdz tika panākta arī vienošanās.

Rezultāts - 2012.gada 13.martā valdība vienojās, ka turpmāk sievietēm krūts protēzes piešķirs bez maksas - to paredz valdībā pieņemtie grozījumi „Tehnisko palīgīdzekļu noteikumos”.

Šobrīd, runājot par krūts protēžu pieejamību, biedrības „Dzīvības koks” mērķis ir panākt, ka ikviena sieviete, kam tas nepieciešams, var saņemt bezmaksas krūts protēzi reizi gadā, nevis reizi divos gados, kā tagad to paredz likums.

Apvienības „Apeirons” pieredze interešu aizstāvībā

**„Aptiekām Latvijā jābūt pieejamām ikvienam
cilvēkam, tajā skaitā arī cilvēkiem ar invaliditāti”**

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību.
Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu.
Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

Aptiekām Latvijā jābūt pieejamām ikvienam cilvēkam, tajā skaitā arī cilvēkiem ar invaliditāti, jau kopš 2001. gada, kad šāda norma iekļauta Aptieku darbības likumā. Šobrīd to nosaka ne tikai Latvijas, bet arī starptautiskie normatīvie dokumenti. Lai arī Invalīdu un viņu draugu apvienība „Apeirons” par šīs normas ievērošanu iestājās jau kopš tās stāšanās spēkā, tomēr aptiekas, to īpašnieki un arī atbildīgās valsts institūcijas konkrēto regulu ignorēja.

Jau kādu laiku dzīvojam 21. gadsimta 2. desmitgadē un situācija aptieku pieejamības jomā joprojām ir dramatiskā. „Apeirons” tikās ar iesaistītajām pusēm, lai visbeidzot vienotos par likuma prasību izpildi saprātīgā laika periodā, taču arī norunātos termiņus neņēma vērā ne aptiekas, ne arī valsts institūcijas. Paralēli notiekošajām pārrunām, Veselības ministrija Ministru kabineta noteikumos iekļāva terminu „Alternatīvie vides pieejamības risinājumi”, nepaskaidrojot, kas tieši ar to ir domāts un kādēļ šāds jēdziens vajadzīgs.

„Apeirons” radīja supervaroni – Cilvēkmenu, kas absurdā, sarkastiskā veidā apskata iespējamus alternatīvos risinājumus, pierādot, ka tie nav reāli izmantojami cilvēkiem, kuriem ir invaliditāte. Apeirons arī apsekoja vairāk kā simts aptiekas Rīgā un par nepieejamajām aptiekām iesniedza vairākus desmitus iesniegumu Veselības inspekcijā, kura ir atbildīga par konkrētās likuma normas ievērošanu.

Cilvēkmens parādījās vairākās lielās interneta vietnēs, kā arī televīzijās. „Apeirons” sāka saņemt neskaitāmus zvanus no aptieku īpašniekiem gan ar nosodījuma pilniem komentāriem, gan arī ar lūgumiem pēc vides pieejamības konsultācijām. Veselības inspekcija, atbildot uz iesniegumiem, atvainojās apvienībai „Apeirons” un informēja, ka piecu mēnešu laikā nepieejamās aptiekas būs pieejamas vai arī tām tiks atņemta darbības licence.

Šobrīd Cilvēkmens un „Apeirons” ir kļuvuši par vides pieejamības līderiem un ekspertiem gan mediju vidē, gan arī arhitektu un valsts institūciju ikdienā. Lai arī nereti privātās institūcijas nav apmierinātas ar vides pieejamības prasībām, tomēr Latvija ir Eiropas Savienības dalībvalsts un kā turīgākās un cilvēcīgākās valstu grupas dalībniekiem, mums visiem kopīgi ir jātiecas uz cilvēktiesību un saprātīgu risinājumu sasniegšanu. „Apeirons” un Cilvēkmens mērķtiecīgi uz to tiecas.

„Pacientu ombuda” piemērs

Pacientu Ombuds

veiksmīgai sadarbībai un situācijas uzlabojumiem veselības aprūpē

Pacientu ombuda galvenais mērķis kopš dibināšanas ir būt par zinošu, atsaucīgu un uzticamu partneri - padomdevēju gan pacientiem, gan veselības aprūpes pakalpojumu sniedzējiem un veidotājiem.

Sniedzot pacientiem konsultācijas, risinot sūdzības un nodrošinot informācijas pieejamību par pacientu tiesībām un pienākumiem, arvien vairāk pārliecināties, ka strādājot ar pacientiem, arvien vairāk ir jāstrādā arī ar mediķiem. Lai panāktu iespējami labāko rezultātu

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību. Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu. Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.

pacienti, jāapzinās, ka ārstam un pacientam ir jāklūst par sadarbības partneriem, kuri savstarpēji palīdzot viens otram, var panākt pēc iespējas efektīvāku ārstniecības rezultātu. Tas lielā mērā panākams vienīgi tad, ja ir izpratne par ārstniecības procesu.

Kā vienu no veiksmes piemēriem gribētos minēt sadarbību ar Rīgas Austrumu slimnīcas (RAKUS) Neatliekamās medicīnas un pacientu uzņemšanas klīniku. Ņemot vērā, ka klīnikas darbības specifika ir krietni atšķirīga no pierastā uzņemšanas nodaļas modeļa, kas bija pirms tam, kad pacienti caur uzņemšanas nodaļu tika nogādāti attiecīgā ārstniecības nodaļā, tad jaunizveidotās klīnikas funkcionēšana paredz arī pacientu ārstēšanu klīnikā uz vietas. Pacientu ombuda pieredze liecina, ka ļoti nepieciešams ir izskaidrošanas darbs pacientiem, lai klīnikas sistēma būtu izprotama ikvienam.

Pacientu ombuds ļoti priecājas, ka šīs kopīgās sadarbības ceļā, RAKUS Neatliekamās medicīnas un pacientu uzņemšanas klīnikas vadība ir detalizēti iepazīstinājusi ar ikdienas darbu, vadījusi iepazīšanās tūri klīnikas telpās, paskaidrojot sistēmu, kā pacienti tiek nogādāti klīnikā, kā notiek viņu ārstēšana uz vietas, nogādāšana nodaļās, kā tiek veikts darbs ar pacientu tuviniekiem u.tml. Tas ļāvis Pacientu ombudam izprast klīnikas funkcijas un nodot šīs zināšanas tālāk pacientiem, kā arī apzināt tās problēmas, kas kopīgiem spēkiem jāatrisina,

lai klīnikas darbs būtu vēl kvalitatīvāks un vieglāk paveicams.

Kopīgā sadarbībā ar klīniku rastas idejas inovatīviem risinājumiem, kā uzlabot klīnikas darbu, kopīgi diskutējot, vadot saskarsmes seminārus, kuros sniegti piemēri par ārvalstu labo praksi, dažādām metodēm, kas palīdz ikdienas darbā. Pacientu ombudam ar klīniku ir kopīgi plāni, kā uzlabot sniegto pakalpojumu kvalitāti, izstrādājot aptaujas anketu pacientu tuviniekiem, informatīvo materiālu izveidi uzgaidāmajā telpā, semināru ciklus par saskarsmes un komunikācijas jautājumiem u.tml.

Apsveicama ir stratēģija, kas ir pamatā RAKUS Neatliekamās medicīnas un pacientu uzņemšanas klīnikas funkcionēšanā. Pacientu ombuds sadarbību ar klīniku uzskata par īstu veiksmes stāstu, un kā viens no noteicošajiem faktoriem ir tieši klīnikas darbinieku ieinteresētība un atsauce, lai kopīgi uzlabotu pakalpojumu kvalitāti.

Līdzīgi piemēri Pacientu ombudam ir arī ar citām ārstniecības iestādēm Latvijā, citām NVO un Veselības ministriju. Lūdzšinējā pieredze rāda, ka primāri ir vienoties par kopīgiem mērķiem un sadarboties visiem kopā, nevis tikai atsevišķi veikt kādas darbības.

92,07% no Projekta finansē Eiropas Savienība ar Eiropas Sociālā fonda starpniecību.
Apakšaktivitāti administrē Valsts kanceleja sadarbībā ar Sabiedrības integrācijas fondu.

Šis buklets ir veidots ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda finansiālu atbalstu.
Par bukleta saturu atbild onkoloģisko pacientu atbalsta biedrība „Dzīvības koks”.